

1. A nemzeti érték megnevezése

Bánáti Miklós életműve

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

Kulturális örökség

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye

Császártöltés

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

Települési

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

Bánáti Miklós Brecska család-néven látta meg a napvilágot Szépligeten, 1903. szeptember 14-én. Meghalt 1988-ban Császártöltésen.

Édesapja, Brecska Lajos géplakatos volt. Neve ugyan szlávosan hangzik, de felmenői magyarok voltak. Édesanyja, Helmlinger Terézia német származású-, azaz bácskai sváb volt. Négy gyermekük született. Édesapja, Brecska Lajos géplakatos lévén, valószínűleg cséplés során szerzett tüdőgyulladásban halt meg fiatalon, így felesége négy gyerekkel maradt özvegyen.

Tillinger Ferenc plébános, aki szintén Szépligetről származott, nem kis áldozatot hozott azzal, hogy az özvegyet magához vette háztartása vezetésére. Miklós 10 évesen került Császártöltésre. Itt még járt egy évet iskolába, ahol tulajdonképpen megtanult magyarul, hiszen a család Szépligeten németül beszélt és ott jártak az idősebb gyerekek német oktatási nyelvű iskolába.

Miklós tehetséges gyerek volt, így kerülhetett a község és az iskola támogatásával 1914-ben a kalocsai jezsuita gimnáziumba. Itt a 6-8. évfolyamot már, mint kissermonarista járta, azaz a papi pálya felé tartott. Ez eldönthette volna élete további sorsát, hiszen a gimnázium elvégzése (1922) után a várakozásoknak megfelelően beiratkozott a kalocsai nagyszemináriumba. A „várakozás” ez esetben jogos volt, hiszen egyrészt a papi pálya azokban az időkben egy szegény család gyermekének jó egzisztenciát ígért, másrészt Miklós édesanyja és Tillinger plébános is joggal várhatta el, hogy Miklós „hálából” a támogatásokért pap legyen.

Nem így gondolta azonban Miklós, aki teológiai tanulmányai első éve után (két szemeszter) otthagya a szemináriumot. Ebben a legmeghatározóbb szerepet az a tény játszotta, hogy beleszeretett az Epres-család egyetlen lánytagjába. E miatt a lépés miatt,

édesanyjával is konfliktusba került és jelezte az egyébként csendes Miklós elszántságát. 1927-ben Epres Izabellával összeházasodtak. A vezetéknevének magyarosítását „Bánáti”-ra 1936-ban kérelmezte és kapta meg.

A környezet hatása, lehetőségei és bizonyosan vonzódása a tanítói pálya felé sodorta. Különbözeti vizsgák révén Miklós meg is szerezte a tanítói képesítést. Így történt, hogy Bánáti Miklós a császártöltési katolikus népiskola tanítója, majd az állami általános iskola tanítója (tanára) lett és egészen 1964 évi nyugdíjazásáig ott is szolgált. Szolgálati ideje alapján a legkitartóbb császártöltési pedagógusok közé tartozott.

Magyar nyelv és – irodalmat, német nyelvet tanított általában, de „beugrott” olyan tantárgyak tanításába is, mint pl. gazdasági ismeretek is. A szemináriumban természetesen komoly ismereteket szerzett a latinon kívül az ógörög nyelvben is, a németen kívül. Szerette a munkáját és jól is végezte.

Sokaknak segített a magyar nyelv tanulásában, ezen kívül még abban is, hogy az egészen vagy félig-meddig „sváb” anyanyelvűek a németet se felejtsek el. Nemcsak tanított, hanem nevelt is. Támogatta még a háború előtt a tehetséges, de szegény fiatalokat a továbbtanulásra való felkészülésükben. (Például a későbbi orvost, Scheibl Józsefet is segítette.)

Aligha lehet többet, szebbet elvárni egy embertől, hogy lelkiismeretesen, eredményesen adja át tudását a fiatalabbaknak, mint ahogyan Bánáti Miklós is tette egész életében.

Tanítói munkája mellett, több éves szívós munkával kiderítette, hogy honnan származnak a császártöltési svábok. A kutatásai eredményeit összefoglalva megírta a község történetét, a betelepülésük idejétől 1743-tól 1964-ig. Ez különleges teljesítmény volt, mert az 1950-es, '60-as években az NSZK területén lévő levéltárakkal, plébániákkal és egyéb intézményekkel való levelezés „nem-kívánatos” cselekménynek számított. A könyvet „Huszonkét évtized az új hazában” címmel 1969-ben a község önkormányzatának anyagi és erkölcsi támogatásával kiadták. A község és lakói történetével illetve életével továbbra is foglalkozott. 1981-ben került kiadásra az „Újabb adalékok Császártöltés történetéhez” címmel második könyve, amelyben az ismertebb családok családfáinak kutatási eredményeit foglalta össze.

Tudásával és német nyelvismeretével sokat segített mindenkinek, aki azt igényelte. A háborús és kitelepítés kapcsán a Német Szövetségi Köztársaságtól megajánlott anyagi támogatás igénylésének adminisztrációs tevékenységében is tevékenyen részt vett.

A Császártöltési Német Nemzetiségi Általános Iskola érdemei elismeréseként vette fel Bánáti Miklós nevét 2016. augusztus 30-án.

6. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

<http://csaszartoltes.hu/>

<https://www.facebook.com/Cs%C3%A1sz%C3%A1rt%C3%B6lt%C3%A9s-ma-1445577758997945/?fref=ts>

<http://csaszartoltesiek.hu/>

<https://csaszartoltes.suli.hu/>

Galéria

